

Asia: VN/23407/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kirkon alat ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta.

Kirkon alat ry vastustaa aikuiskoulutustuen lakkauttamista. Kirkon alat ry katsoo, että aikuiskoulutustukea tulisi lakkauttamisen sijaan kehittää siten, että se toimisi tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos aikuiskoulutustuki kuitenkin päätetään lakkauttaa, tulisi lakkauttamisen yhteydessä päättää toimista, jotka mahdollistavat yksilön ammattitaidon kehittämisen ja ylläpitämisen.

Hallituksen esityksessä todetaan, että aikuiskoulutustuen tavoitteena on vastata teknologisen kehityksen ja globalisaation aiheuttamaan murrokseen työmarkkinoilla. Nämä työelämän kehittymistä koskevat piirteet ovat edelleen merkityksellisiä. Näiden lisäksi on myös muita syitä, minkä vuoksi palkansaajien osaamisen jatkuva päivittäminen on välttämätöntä. Näitä ovat esimerkiksi turvallisuusuhkien lisääntyminen, talouden muutos, väestörakenteen kehitys sekä ympäristön muuttuminen. On hyvä kiinnittää huomiota, että laaja-alaiset osaamistarpeet ylittävät perinteiset toimiala- ja ammattialarajat. Myös kokonaan uusia osaamistarpeita ilmenee. Edellä mainittuihin muutoksiin aikuiskoulutuki jo olemassa olevana tukimuotona pystyisi vastaamaan.

Esityksessä viitataan hallitusohjelman toimiin jatkuvan oppimisen koulutusresurssien kohdentamiseksi. Jo nyt aikuiskoulutustuki mahdollistaa tuensaajalle koulutustason noston ja siirtymisen työvoimapula-aloille. Aikuiskoulutustukea kehittämällä tuen kohdentumista ja sitä kautta myös vaikuttavuutta yhteiskunnan tasolla voidaan parantaa.

Aikuiskoulutustuen tarkoitus on mahdollistaa opintojen suorittaminen yleistä opintotukea korkeammalla tasolla. Monelle palkansaajalle tämä saattaa olla ratkaiseva seikka, kun hän pohtii koulutustasonsa nostoa tai siirtymistä toiselle alalle. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisen riskinä olisi, että koulutukseen ei enää hakeuduta, vaikka tarvetta ja kiinnostusta kouluttautumiseen olisi.

Esityksestä ilmenee, että vuonna 2022 tuensaajista naisia oli 76 prosenttia. Näin ollen tuen lakkauttamisen vaikutukset kohdistuisivat erityisesti naisiin ja heidän mahdollisuuksiinsa edetä työelämässä.

Esityksestä ilmenee, että aikuiskoulutustuen lakkauttamisen seurauksena yksilö ottaisi enemmän vastuuta opintojen aikaisesta toimeentulosta. On hyvä kuitenkin muistaa, että kuten hallituksen esityksessä todetaan, jo nyt aikuiskoulutustuen saajat tyypillisesti suorittavat opintojaan myös muuten kuin aikuiskoulutustuella. Lisäksi kuten hallituksen esityksessä todetaan kaikkia opintoja ei voi suorittaa töiden ohessa. Opintotuki ei myöskään sovellu työuran aikaisen osaamisen kehittämiseen yhtä hyvin kuin aikuiskoulutustuki.

Esityksessä todetaan, että aikuiskoulutustuen lakkauttamisella voi olla vaikutuksia henkilöstön osaamistason nostamisen edellytyksiin ja keinoihin erityisesti sellaisilla työnantajilla, jotka ovat henkilöstönsä jatko- ja täydennyskoulutusten osalta nojanneet vahvasti aikuiskoulutustuella tuettuihin opintovapaisiin. Työnantajien mahdollisuudet tukea työntekijän kouluttautumista työn ohella vaihtelevat. Se että mahdollisuus suorittaa opintoja riippuisi jatkossa siitä, miten työnantaja suhtautuu koulutuksen järjestämiseen, voi aiheuttaa epätasa-arvoa yhteiskunnassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä 2023:13 todetaan muun muassa, että mikäli aikuiskoulutustuki lisää koulutukseen osallistumista, se heikentää työllisyyttä myös sitä kautta, että tuensaajat vähentävät työpanostaan keskittyäkseen opintoihinsa. Samalla selvityksessä todetaan myös, että nämä lisäopinnot todennäköisesti kasvattavat henkilön tuottavuutta pidemmällä aikavälillä. Hallituksen esityksessä ei ole mainintaa tuottavuuden kasvusta lisäopintojen seurauksena.

Yksilötasolla on hyvä ottaa huomioon, että aikuiskoulutustuki on mahdollistanut sen, että yksilö on voinut työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen liittyvistä syistä hakeutua uusiin tehtäviin tai kokonaan uudelle alalle. Hallituksen esityksessä korostuu julkisen talouden hyöty aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisesta. Esityksessä ei kiinnitetä huomiota siihen, kuinka aikuiskoulutustuki ja vuorotteluvapaajärjestelmä vaikuttavat inhimilliseen kestävyYTEEN.

Kirkon alat ry katsoo, että myöskään vuorotteluvapaajärjestelmää ei tulisi lakkauttaa. Vuorotteluvapaajärjestelmän etuna on ollut sen, että vuorotteluvapaajärjestelmä edistää työntekijän jaksamista työssä ja edesauttaa vuorotteluvapaasijaisen työllistymistä. Kirkon alat ry:n jäsenistössä moni kokee tekevänsä kutsumustyötä, mikä saattaa aiheuttaa haasteita

työssäjaksamiselle. Vuorotteluvapaajärjestelmä on mahdollistanut etenkin vanhempiin ikäluokkiin kuuluville henkilöille tauon pitämisen työelämässä. Vuorotteluvapaasijaisista enemmistö on naisia. Näin ollen järjestelmän lakkauttamisen vaikutukset kohdistuisivat etenkin vanhempiin ikäluokkiin kuuluviin henkilöihin ja naisiin.

Aaltonen Paula
Kirkon alat ry

Pietinen Pekka
Kirkon alat ry